

Προηγούμενη έκδοση

118

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΥΝΤΑΞΗ

που προσδιορίζει, π.χ. Μια ήταν η δύναμη του, το **ποιόμα** του. Η επιβίγηση, όπως και η παράθεση, συχνά συνοδεύεται και από ένα επίθετο ή μια γενική, π.χ. Όλοι οι ποδοσφαιριστές μας ακόμη έχουν στον νου, τη νίκη της ομάδας τους. Η επιβίγηση μπορεί να προσδιορίζει και άλλο μέρος του λόγου εκτός από ουσιαστικό, π.χ. Ο στόχος του ήταν ένας, να κερδίσει τους αντιπάλους. Μπορεί ακόμη και να εφαρμόζεται με άλλα μέρη του λόγου εκτός από ουσιαστικό, π.χ. Ήθελε να πάει να ξεκουραστεί σε ένα σπίτι, το δικό του.

Η διαφορά μεταξύ παράθεσης και επιβίγησης γενικά είναι ότι στην παράθεση η έννοια του προσδιοριζόμενου είναι συνήθως από την έννοια αυτού που το προσδιορίζει, ενώ στην επιβίγηση συμβαίνει το αντίθετο.

Οι ομαδοίτυποι ονομαστικοί προσδιορισμοί γενικά μπορούν να εκφράζουν και κάποιον από τις παρακάτω σχέσεις:

- α) Του παρεγμένου, π.χ. Ένα μπαλόνι **κράσι**.
- β) Του τόπου, π.χ. Ένα σπίτι **μακριά**.
- γ) Του χρόνου, π.χ. Κιόριας **πρωί**.

▼ Επάρθρωτοι ονομαστικοί προσδιορισμοί

Στην περίπτωση των επάρθρωτων ονομαστικών προσδιορισμών έχουμε τους προσδιορισμούς: α) σε γενική πτώση και β) σε απασπεί πτώση.

- α) Ο ονομαστικός προσδιορισμός **σε γενική πτώση** εκφράζει διάφορες σχέσεις, οι πιο συχνές από τις οποίες είναι:
 - Γενική κτητική (σχέση κτήσης), π.χ. Το σπίτι της **Φρόσας**.
 - Γενική ιδιότητας (προσδιορίζει ιδιότητες στο ουσιαστικό που προσδιορίζεται), π.χ. Πανταλόνι της **μόδας**.
 - Γενική παρεγμένου (βρίσκεται αυτό που παρήγαγε το προσδιοριζόμενο ουσιαστικό), π.χ. Τσαούλι **τοπίσμου**.
 - Γενική διαμετρείς (εκφράζει σύνολο μέρος του οποίου βρίσκεται το προσδιοριζόμενο ουσιαστικό), π.χ. Κιόριας **του βουνού**.
 - Γενική υποκειμενική (σχέση υποκειμένου), π.χ. Η πτώση του **τείχους**.
 - Γενική αντικειμενική (σχέση αντικειμένου), π.χ. Ο σωτήρας **που έδωσαν**.
 - Γενική της αιτίας (σχέση αιτίας), π.χ. Η γαρή της **νίκης**.
 - Γενική του σκοπού (σχέση σκοπού), π.χ. Πατατούλα **χωριά**.
 - Γενική καταγωγής (σχέση καταγωγής ή συγγένειας), π.χ. Η κόρη του **Περικλή**.
 - Γενική δημιουργού (σχέση δημιουργού), π.χ. Η καταρία του **Θουκυδίδη**.
 - Γενική τόπου (σχέση τόπου), π.χ. Η συνθήκη της **Λωζάνης**.
 - Γενική χρόνου (σχέση χρόνου), π.χ. Ταχτηριότητα της **Αναγέννησης**.

- β) Ο ονομαστικός προσδιορισμός **σε απασπεί** εκφράζει πολύ λίγες σχέσεις, τις εξής:
 - Απασπεί της αναφοράς (σχέση αναφοράς), π.χ. Είναι ένας άντρας **δύο μέτρα ύψος**.
 - Απασπεί του ποσού (σχέση ποσότητας), π.χ. Κάποιον καθημερινό έργομα τέσσε **μέλετρες**.

γ. Επίθετο με ουσιαστικό

Ο συνδυασμός επίθετου με ουσιαστικό είναι πολύ συχνός στις ονομαστικές φράσεις. Το επίθετο με το ουσιαστικό συνδυάζονται σε μια ονομαστική φράση με δύο τρόπους, τους εξής: α) να είναι στην ίδια πτώση, οπότε το επίθετο λειτουργεί ως ομαδοίτυπος προσδιορισμός στο ουσιαστικό και β) να είναι σε διαφορετική πτώση, οπότε το ουσιαστικό λειτουργεί ως επάρθρωτος προσδιορισμός στο επίθετο.

Τρέχουσα έκδοση

118

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΥΝΤΑΞΗ

που προσδιορίζει, π.χ. Μια ήταν η δύναμη του, το **ποιόμα** του. Η επιβίγηση, όπως και η παράθεση, συχνά συνοδεύεται και από ένα επίθετο ή μια γενική, π.χ. Όλοι οι ποδοσφαιριστές μας ακόμη έχουν στον νου, τη **νίκη της ομάδας τους**. Η επιβίγηση μπορεί να προσδιορίζει και άλλο μέρος του λόγου εκτός από ουσιαστικό, π.χ. Ο στόχος του ήταν ένας, να **κερίσει τους αντιπάλους**. Μπορεί ακόμη και να εφαρμόζεται με άλλα μέρη του λόγου εκτός από ουσιαστικό, π.χ. Ήθελε να πάει να ξεκουραστεί σε ένα σπίτι, το **δικό του**.

Η διαφορά μεταξύ παράθεσης και επιβίγησης γενικά είναι ότι στην παράθεση η έννοια του προσδιοριζόμενου είναι συνήθως από την έννοια αυτού που το προσδιορίζει, ενώ στην επιβίγηση συμβαίνει το αντίθετο.

Οι ομαδοίτυποι ονομαστικοί προσδιορισμοί γενικά μπορούν να εκφράζουν και κάποιον από τις παρακάτω σχέσεις:

- α) Του παρεγμένου, π.χ. Ένα μπαλόνι **κράσι**.
- β) Του τόπου, π.χ. Ένα σπίτι **μακριά**.
- γ) Του χρόνου, π.χ. Κιόριας **πρωί**.

▼ Επάρθρωτοι ονομαστικοί προσδιορισμοί

Στην περίπτωση των επάρθρωτων ονομαστικών προσδιορισμών έχουμε τους προσδιορισμούς: α) σε γενική πτώση και β) σε απασπεί πτώση.

- α) Ο ονομαστικός προσδιορισμός **σε γενική πτώση** εκφράζει διάφορες σχέσεις, οι πιο συχνές από τις οποίες είναι:
 - Γενική κτητική (σχέση κτήσης), π.χ. Το σπίτι της **Φρόσας**.
 - Γενική ιδιότητας (προσδιορίζει ιδιότητες στο ουσιαστικό που προσδιορίζεται), π.χ. Πανταλόνι της **μόδας**.
 - Γενική παρεγμένου (βρίσκεται αυτό που παρήγαγε το προσδιοριζόμενο ουσιαστικό), π.χ. Τσαούλι **τοπίσμου**.
 - Γενική διαμετρείς (εκφράζει σύνολο μέρος του οποίου βρίσκεται το προσδιοριζόμενο ουσιαστικό), π.χ. Κιόριας **του βουνού**.
 - Γενική υποκειμενική (σχέση υποκειμένου), π.χ. Η πτώση του **τείχους**.
 - Γενική αντικειμενική (σχέση αντικειμένου), π.χ. Ο σωτήρας **που έδωσαν**.
 - Γενική της αιτίας (σχέση αιτίας), π.χ. Η γαρή της **νίκης**.
 - Γενική του σκοπού (σχέση σκοπού), π.χ. Πατατούλα **χωριά**.
 - Γενική καταγωγής (σχέση καταγωγής ή συγγένειας), π.χ. Η κόρη του **Περικλή**.
 - Γενική δημιουργού (σχέση δημιουργού), π.χ. Η καταρία του **Θουκυδίδη**.
 - Γενική τόπου (σχέση τόπου), π.χ. Η συνθήκη της **Λωζάνης**.
 - Γενική χρόνου (σχέση χρόνου), π.χ. Ταχτηριότητα της **Αναγέννησης**.

- β) Ο ονομαστικός προσδιορισμός **σε απασπεί** εκφράζει πολύ λίγες σχέσεις, τις εξής:
 - Απασπεί της αναφοράς (σχέση αναφοράς), π.χ. Είναι ένας άντρας **δύο μέτρα ύψος**.
 - Απασπεί του ποσού (σχέση ποσότητας), π.χ. Κάποιον καθημερινό έργομα τέσσε **μέλετρες**.

γ. Επίθετο με ουσιαστικό

Ο συνδυασμός επίθετου με ουσιαστικό είναι πολύ συχνός στις ονομαστικές φράσεις. Το επίθετο με το ουσιαστικό συνδυάζονται σε μια ονομαστική φράση με δύο τρόπους, τους εξής: α) να είναι στην ίδια πτώση, οπότε το επίθετο λειτουργεί ως ομαδοίτυπος προσδιορισμός στο ουσιαστικό και β) να είναι σε διαφορετική πτώση, οπότε το ουσιαστικό λειτουργεί ως επάρθρωτος προσδιορισμός στο επίθετο.